

Izhaja:

10. in 25. vsakega mesca.

Dopisi naj se frankujejo.
Rokopisi se ne vračajo.

MIR.

Velja:

za celo leto 1 gold.
za pol leta 50 kr.

Denar naj se pošilja pod
napisom: Izdajatelju
„Mira“.

Vsakemu svoje!

Leto III.

V Celovci 25. oktobra 1884.

Št. 20.

Govor slovenskega poslanca č. g. Einšpielerja v deželnem zboru.

Kakor predlanskem, je tudi letos želel naš poslanec gosp. Einšpieler govoriti v deželnem zboru o naših šolah in povedati na vsa usta, da koroški Slovenci niso zadovoljni s sedajnimi šolami. Ko so pa prišle na vrsto šolske zadeve, začel je poročevalec grof Thurn poročati kar na drobno. Poslanec Einšpieler je vprašal: „Ali ne bomo generalne debate (splošne razprave)?“ Deželni glavar je potem dal na glasovanje, ali želijo poslanci razgovor o šolah ali ne? Vsi so obsedeli (Murija ni bilo v zbornici) in s tem izrekli, da nočejo nobene razprave. Tako je bila našemu poslancu pri razgovoru o šolah odstrižena beseda. Ko je pa v 17. seji prišel v razgovor deželni proračun, ki ima največ opravila s šolami, oglasil se je naš poslanec vnovič, in zdaj so mu vendar pustili govoriti.

Njegov govor se glasi tako:

„Finančni odsek deželnega zbora predlaga, naj dovolimo za leto 1885 za naše ljudske šole 334.247 gld. Zdi se mi, da imam ne samo pravico, ampak še sveto dolžnost, da zdaj povem, kaj mislim o naših šolah. Jes in tisti, ki so z menoj enih misli, želimo

1. naj bojo naše šole katoliške. Do leta 1869 imeli so koroški katoličani tudi katoliške farne šole. Z državno šolsko postavo od 14. maja 1869 pa so se te šole spremenile v brezverske šole. Judi imajo judovske, luteranci imajo luteranske šole; katoliški kristjani pa nemajo katoliških, ampak brezverske šole! Mi katoličani radi pustimo drugovercem drugoverske šole, mi želimo in zahtevamo pa tudi za se verske šole. Res je sicer, da se tudi na naših šolah podučuje vsaki teden dve ali včasih komaj eno uro krščanski nauk, po 26 do 28 ur na teden pa se učijo druge reči; res je, da mora po novi šolski postavi od 2. maja 1883 biti šolski voditelj na katoliških šolah tudi katoliške vere; — pa vse to šole še ne stori katoliške. Katoliški stariši hočejo imeti katoliške učitelje, katoliški duh in katoliško življenje v ljudski šoli. Le na takih šolah se bojo otroci izredili za verne in poštene kristjane, da bojo imeli srce in pamet na pravem mestu, da bojo zaslonba države in človeške družbe. Zato želimo, naj bi vlada skrbela, da bi se naredila državna šolska postava, po kateri bi vsaka vera imela svoje posebne verske šole.

2. Mi želimo in tirjamo, da bi se šolska

bremena kolikor mogoče olajšala, pa da bi se učiteljem pustilo, kar jim gre po postavi, in da bi se otroci v šolah naučili ravno toliko, kakor do zdaj.

Za nobeno reč dežela ne potrosi toliko denarjev, kakor za šole. Za leto 1885 se tirja za šole 334.247 gld. Ti stroški bojo pa še rastle od leta do leta. Tako je c. k. dež. šolski svet 15. julija 1884 pisal deželnemu odboru, naj postavi v šolski proračun za leto 1886 še 8760 gld. več, da se bojo uravnale učiteljske plače.

Zraven teh stroškov za deželno šolsko matico pa morajo občine včasih nakladati še po 200 do 300% občinske doklade za šolske stavbe in potrebe. Saj smo že letos pretresali več takih prošenj.

Pa še drugo breme zadeva davkoplačevalce, da morajo po največ krajih orgljavca in cerkovnika plačati še posebej. Po vrhu morajo najemati pa še tuje ljudi za taka dela, ktera bi lahko opravljali 13 do 14 letni otroci, ki so zdaj primorani, po šolskih klopeh trgati hlače in janke.

Cela dežela zdihuje pod silnim šolskim bremenom in od vseh strani prihajajo glasi, naj bi se to breme vendar olajšalo. Jes in moji somišljeniki tedaj želimo in tirjamo, naj se glas ljudstva usliši in naj se olajša šolsko breme, pa takó, da ne bodo oškodovani učitelji, in da se bodo tudi otroci toliko naučili, kar jim veli postava. In to bi se res dalo vse doseči.

Olajšanje bi se doseglo s tem, ako bi se naredila postava, da bi otroci le od 6. do 12. leta hodili vsak dan v šolo; od 13. do 16. leta pa naj bi obiskovali nedeljsko šolo, ali pa bi se določil za to kak delavnik popoldne. Dokler pa take postave ne dobimo, naj bi vis. c. k. deželni šolski svet upeljal kjer le mogoče poldnevni poduk. Za 13 in 14 letne otroke pa naj bi izprosil pri vis. naučnem ministerstvu takih olajšav, kakoršne so se že dovolile za gorenjo Avstrijo in za Štajersko. Tudi se najdejo ljudje, ki imajo precej premoženja ali pa dobre službe, pa ne plačajo ne deželnih, ne občinskih doklad, tedaj tudi nič šolske doklade; od takih bi se lahko tirjala šolnina, če imajo otroke v šolah. Tudi bi se davkoplačevalcem olajšalo breme, ko bi se spet orgljavska služba postavno zvezala z učiteljsko.

Slednjic bi se dalo shajati z manjšim številom šolskih oblastnij in šolskih nadzornikov, in tudi po tej poti bi se dali stroški znižati. Jes in moji somišljeniki smo trdno prepričani, da se zamore našim željam ustreči, ne da bi se oškodovali učitelji, in da bi se otroci tudi potem toliko naučili, kakor zdaj. Ja, mi upamo, če bo deželni zbor po

tej strani varčno ravnal z denarjem, da mu bo po drugi strani potem mogoče, učiteljske plače postaviti na 600, 700 in 800 gld., kakor so že storili konservativni poslanci v zgornji Avstriji.

3. Jes in moji somišljeniki želimo in tirjamo, naj se slovenskemu jeziku odloči v slovenskih šolah tista pravica, kijo ima po državnih postavah.

Po §. 6. državne šolske postave od 14. maja 1869 odločuje o učnem jeziku in o učenju drugega deželnega jezika deželni šolski svet po zaslišanji tistih, ki šolo uzdržujejo, pa le v postavnih mejah. V tem smislu je dež. šolski svet občine zaslišal l. 1869, in ko so mu odgovorile, je osnoval za slovenske občine na Koroškem troje vrste šol, in sicer:

- a) šole z nemškim učnim jezikom;
- b) take šole, da se podučuje prve mesce po slovensko; z nemščino pa se začne že v prvem letu, in nemščina postane učni jezik takoj, kedar jo otroci dovoljno razumejo;
- c) take šole, v katerih je prvotni poduk slovensk, vendar se z nemščino začne že v drugem letu.

Jes in moji somišljeniki smo te misli, da je sl. dež. šolski svet, ko je osnoval te tri vrste šol, prekoračil tiste postavne meje, ki mu kažejo kako daleč sme in kako daleč ne sme iti.

Člen 19. državnih osnovnih postav od 21. decembra 1867 pravi, da ima vsak narod neovrgljivo pravico, da se mu ohranja in goji narodnost in jezik. (Wahrung und Pflege der Nationalität und Sprache.)

Da se pa v šolah naših slovenskih občin ne „hrani in ne goji slovenska narodnost in slovenski jezik,“ to je jasno. V šolah I. vrste, kjer je poduk čisto nemšk, kdo bo tam trdil, da se slovensčina ohranja, ker o njej še sluha in duha ni. Pa tudi v šolah II. in III. vrste se slovenska narodnost in slovenski jezik tako malo gojita, da so tudi te šole v protislovji s čl. 19. drž. osn. postav. To se vendar ne pravi, slovensčino ohranjati in gojiti, ako se slovenskim šolarjem na nekterih stranéh slovensko-nemškega abecednika pokažejo slovenske črke, in se učijo nekoliko črkovati ali puštaboriti. To bi bila prava ironija na državni zakon. Tega postavodajavec gotovo ni imel v svojih mislih.

Člen 19. pa pravi še dalje: „Nobeden se ne more siliti, da bi se učil drugega deželnega jezika.“ Tudi Slovenci hočejo, naj bi se njih otroci naučili nemško, pa to se mora zgoditi tako, kakor ljudstvo želi, tako namreč, da se pri tem ne zanemarija materni jezik, toliko menj pa, da bi se materni jezik potisnil čisto na stran. Da ljudstvo ni zadovoljno s tem, da se slovensčina tako odriva, to pričajo mnoge ustmene in pismene tožbe, to pričajo mnoge pritožbe, ki jih imajo v rokah šolske oblasti same.

Da se pa slovenski otroci proti volji mnogih občin in starišev silijo, hoditi v nemške šole in učiti se nemščine, to se nikakor ne vjema s členom 19. drž. osn. postav.

Nadalje pravi §. 1. državne šolske postave od 14. maja 1869 in nove šolske postave od 2. maja 1883: „Ljudska šola ima namen, otroke izgojevati versko in npravno, izbujati in razvijati njih duševne moči, priskrbeti jim vednosti in ročnosti, ki so jim

potrebne za življenje in daljše izobraževanje, in tako narediti iz njih čvrste, poštene ljudi in koristne ude človeške družbe.“ Da se pa vse to ne more doseči, ako se otroci podučujejo v jeziku, ktereга ne razumejo, je pač jasno. Zato se naše šole tudi s tem paragrafom šolske postave ne vjemajo.

Slednjič pravi §. 51 učnega reda od 20. avg. 1870: „Da se mora vsak otrok iz maternega jezika naučiti toliko, da prav zastopi, kar se mu pové v maternem jeziku, da zna lepo in razločno brati in pripovedovati, kaj je bral, da zna svoje misli pravilno in točno povedati, pa tudi zapisati itd.“ Da pa še najboljši slovenski otroci pri sedajnih šolah tega ne znajo, to nam pričajo mnogi stariši, ki pravijo, da znajo otroci pač nemške brati in pisati, pa ne zastopijo, kar berejo; slovensko pa da ne znajo ne pisati ne brati. Tudi profesorji srednjih šol nam to spričujejo, ki pravijo, da morajo slovenske učence še le brati učiti v gimnaziji in realki! Da je res tako, priča nam tudi pritožba 97 slovensko-koroških katehetov, ki se je na visoko vladu odposlala l. 1879 še za časa blazega ranj. knezoškofa dr. Valentina Wiery-a. Čeravno so jo milostl. gosp. knezoškof gorko podprli, vendar je bila prošnja žalibog zastoj. Povdarjalo pa se je v tej prošnji, da se otroci ne morejo dobro učiti krščanskega nauka, ker po slovensko ne znajo brati. Te tožbe katehetov se še zdaj ponavljajo od leta do leta. Pa tudi od drugih strani, od občinskih zastopov in krajnih šolskih svetov slovenskih, dohaja vedno več pritožb in prošenj zoper sedajne šole po slovenskem Koroškem.

Sedajna šolska osnova na slovenskem Koroškem nasprotuje tedaj členu 19. drž. osn. postav; §. 1. državne šolske postave, in §. 51 učnega reda od 20. avg. 1870.

Ravno teh misli je tudi najviše državno sodišče na Dunaji. Nekaj slovanskih občin v dolnji Avstriji se je pritožilo, da se jim od šolskih oblastij usiluje nemški učni jezik. Na to jim je prav dalo in spoznalo najviše sodišče z odlokom od 25. aprila 1877, da državnih osnovnih postav (§. 19), državne postave (§. 1.) in učnega reda (§. 51.) ne morejo ovreči nobeni oportunistki pomisleki in razlogi (to se pravi, da se postava ne more ozirati na to, če se reče, „kako dobro in koristno je znati nemško“) pa tudi ne deželne šolske oblasti. Najviše sodišče je toraj zavrglo vse, kar so ukazali ministerstvo, deželni in okrajni šolski svet.

Mi slovenski Korošci želimo in zahtevamo šole s slovenskim učnim jezikom; nemščina pa naj bo le učni predmet v viših razredih. To so moje misli za stran šol, in veči del slovenskega ljudstva na Koroškem je v tem mojih misli. Zdi se mi, da sem imel polno pravico in tudi sveto dolžnost, da sem Vam razodel te svoje misli. Predloga ne stavim nobenega, ker nemam upanja, da bi me visoka zbornica podpirala, še menj pa, da bi me uslišala.

To, gospoda moja, so bile in so še naše želje in naše zahteve, in bodo ostale, dokler se ne uresničijo lepe besede gospoda deželnega glavarja, „naj spoštuje vsak pravice drugega, t. j. da morajo Slovenci spoštovati pravice Nemcev, pa tudi Nemci pravice Slovencev.“ Dokler pa ta srečni, zaželjeni čas še ni prišel, bomo ponavljali naše pritožbe spet in spet, naj bi se nam tudi po krivici 1000

krat očitalo, da delamo zdražbo in kalimo mir. Tisti ne kali miru, kdor brani svoje postavne pravice po postavnem potu, ampak tisti ga kali, ki ga pri tem moti in ovira. Lepe besede o miru in slogi ostanejo tako dolgo prazne in votle, dokler se pravica ne postavi v veljavo. Dajte nam, kar nam gre, zadovoljite nas, pomirite nas, potem pride pravi mir.

Kaj nam poročajo prijatelji naši?

Iz Celovca. (Na poti mu je družba sv. Mohora!) Poslanec dr. Traun je v deželnem zboru napadel družbo sv. Mohora, da ni na postavni podlagi, da ni predložila svojih pravil, da v deželi „mir kali“ itd. Stvar pa je taka: Do leta 1859 je bilo „društvo“: Leta 1859 pa se je društvo spremenilo v „družbo“ ali „pobožno bratovščino“, ktere so bile podložne le cerkvenim, ne pa državnim oblastim. Pod Giskrovim ministerstvom se je menda naredila postava, da morajo tudi „bratovščine“ biti od vlade potrjene, predložiti svoja pravila in ravnati se po društveni postavi. Naša bratovščina je pa vsako leto vladi predložila društveni koledar, kjer so bila njena pravila. njeni udje in vse njeno delovanje popisano. Zdelo se je tedaj odboru, da je visoka vlada zadosti podučena o delovanju družbe. Ako to ne bi zadostovalo, bila je dolžnost političnih gospodk, zahtevati od društva, da reč pojasni. Politične oblasti so pa z družbo vedno tako občevale, kakor s postavnim društvom. Leta 1871 so jej dovolili celó lastno tiskarno. Družba je tedaj z dobro vestjo mislila, da je vse v redu in po postavi. Čemu zdaj dr. Traun vlado praša, ali za to družbo vé? Dr. Traunu naj bo samo še povedano, da „Mira“ ne uzdržuje družba sv. Mohora, ampak naročniki; in da „Mir“ ni hujskalni list, ampak hujskači so tisti, ki jim je na poti toliko koristna in potrebna družba sv. Mohora.

Iz Celovca. (Brati in brati je razložek.) „Klagenfurter Zeitung“ od 1. okt. t. l. hvali v članku koroško šolstvo in pravi, da še v slovenskem Velikovškem okraju zna izmed 100 ljudi njih 62 brati in pisati. Tudi v sredi dežele, pravi, da Slovenci nič ne zaostajajo za Nemci. Iz tega pa sklepa, „da so nemško-slovenske“ (t. j. nemške šole za Slovence) vendar le dobre, ker se jih toliko nauči brati in pisati.“ Mi moramo pa častito tetko „Celovčanko“ opomniti na to, da brati in brati ni vse eno. Kdor bere in zastopi, kaj bere, ta je na konji; kdor pa le brati zna, pa ne razume, kaj bere, ta je le siromak. Ali koroškemu Slovencu kaj koristi, da zna nemško brati, če pa ne zastopi, kaj bere? Če ga pri nabiranju vojakov prašajo: „Ali znaš brati?“ bo že povedal „ja“. Pa ta „ja“ ni toliko vreden, kakor pri Nemcu, kateri zna brati in pisati v svojem maternem jeziku, tako da zastopi, kaj bere. Slovencu pa nemško branje nič ne pomaga, še nemških molitevnihih bukev ne more rabiti, ker jih le brati zna, pa nič ne zastopi. Kedar bodo enkrat šole slovenske, potem se bomo tudi mi veselili, da ljudje brati znajo; potem jim bo branje res kaj koristilo, ker bodo lahko prebirali lepe bukve in časopise.

Iz Celovca. (Stara pesem.) V Skočidolu je bila nedavno razpisana učiteljska služba. Pa znanje slovenskega jezika je samo „erwünscht“. Radovedni smo, kaj bodo naredili zdaj za Grabštanj, kjer je trdo nemšk učitelj odšel; ali bodo dali Grabštanjcem slovenskega učitelja ali ne? Poduk je tako nemšk, to že vemo; pa vendar je dobro, če zna učitelj z otroci govoriti, da jim vsaj nekoliko dopovedati zamore. Saj je med več ko 200 učenci le ena sama nemška deklica, pa še ta razume slovensko. Slišimo, da delajo v Ljubljani politično društvo za vse Slovence. Morda bo to društvo koroškim Slovincem pripomoglo do pravice.

Iz Celovca. (Grebiničanom in Vratnej vesi ne dajo nič.) V deželnem zboru prišla je v razgovor tudi prošnja prebivalcev v Grebinski okolici, na Krčanjah, v Pustrici, na Rudi in Diekšah, katerim je letos toča vse pobila in naredila škode za 300.000 gld. Č. g. poslanec Einšpieler, ko je videl, da nemški poslanci ne mislijo nič dati, predlagal je, naj bi se dalo vsaj kaj malega, namreč 300 gld. Pa liberalna večina še toliko ni dovolila. Tudi Vratnej vesi, ki je do tal pogorela, niso nič dali. Se ve da se izgovarjajo, da je deželna kasa revna, in da bi morali potem vsakemu dati, kogar zadene kaka nesreča. Mi pa mislimo, kjer je nesreča tako velika, da se mora vendar nekaj dati. Saj za druge reči imajo denar. Tako so dali časniku „Gemeindeblatt“ 240 gld. podpore. Če je list kaj vreden, ga bodo izdržavali že naročniki; kam pridemo, če bo dežela podpirala različne jetične časnike? Tudi o drugih podporah, ki so se dovolile, bi se našla marsiktera, ki ni bila tako nujno potrebna, kakor pomoč Grebinski okolici in Vratnej vesi. Ko so mil. g. knezoškof videli, da dežela tem siromakom noče pomagati, so vstali in rekli, da dajo iz svojega premoženja 200 gld. Grebiničanom in 200 gld. Vratnej vesi. Grebiničani pa, ki so zadnjič volili liberalno, bodo morda zdaj spoznali, kdo je pravi prijatelj kmeta.

Iz Celovške okolice. (Kako so neki šteli?) Enkrat ste pisali v „Miru“, da so pri zadnji štetvi l. 1879 našli v Pliberku trikrat toliko Nemcev, kakor Slovencev, čeravno je mesto slovensko. Ravno tako čudno se je štelo pri nas v Celovški okolici. Našli so v Celovški okolici 17.000 Slovencev in 13.000 Nemcev. Kako so te „Nemce“ vkup spravili, naj se razvidi iz sledečega: Št. Jur je slovenska vas in ima tudi slovenske pridige; pa našli so tam 117 Nemcev in samo 3 Slovence! V Št. Jakobu pri cesti so našli 22 Nemcev in le 4 Slovence! V celi občini Trdnjavo je naštetih 607 Slovencev in le 73 Slovencev. Kdor kraj pozna, se mora smejati. V občini Krivavrbra je naštetih dvakrat toliko Nemcev, kakor Slovencev. V Št. Rupertu pri Celovcu niso našli nobenega Slovenca! V Kloštru (Vetrinji) so našli 228 Nemcev in 43 Slovencev! Če so že na jugu tako delali, potem se ni čuditi, da v severnih občinah proti Št. Vidu niso videli nobenih Slovencev. Se ve da so zapisovali le „občevalni jezik“ t. j. tisti jezik, kterega ljudje navadno govorijo. Zato so zapisali vsacega za Nemca, ki le količkaj tolče po nemško. To pa ni „občevalni jezik“, ker navadno govorijo med seboj po slovensko. Na podlagi tako pridobljenih števil se pa potem trobi med svet: „Slovensčina umira, koroških Slovencev je samo še 100.000“.

V imenu resnice pa se mora reči, da ta števni ni bila zanesljiva.

Od sv. Križa pri Beljaku. (Tat v cerkvi.) Ko je naš cerkovnik 29. sept. ob štirih zjutraj odzvonil juternico, zapazil je nekega sumljivega človeka, ki se je natihoma zmuznil v kapelo, ki se po leti že po juternici odpira. Cerkovnik je poklical svojega pomočnika, da sta tujca opazovala skozi cerkveno okno. Videla sta, kako je z limom denarje vlačil iz pušice. Pomočnik je tekel brž v Beljak po redarje (policaje), ki so prišli v pol ure in še sami videli, kako je tat še zmirom kradel. To se tako vé, da vjetega tička niso več spustili, ampak ga peljali v Beljak, da bo dobil zastonj hrano in stanovanje. Kakošno vest mora imeti tak človek? Signum temporis! (Taki so časi!)

Iz Št. Jakoba v Rožu. (Ogenj.) V četrtek 9. okt. ob štirih popoldne začelo je pri Bošteju goret, in kmalo se je ogenj razširil. Pogorelo je trem kmetom 6 poslopij. Gasilci iz Podgorjan so se dobro obnašali. Čudno je, da je bilo mogoče rešiti pohoščeno posestnico Hribernice, ki stoji v sredi med dvema hišama, ki ste pogoreli. Zavarovani so bili kmetje pri banki „Slaviji“. Glavni zastopnik te banke je bil že tukaj in si je škodo ogledal. Nesreča nikoli ne spi.

Iz Sveč. (Bistriška šola.) Nekdo je pisal v „Mir“ št. 18. iz Celovca, da nekega učiteljskega sina iz Bistrice niso vzeli v latinske šole, ker je premalo znal. Očital je g. nadzorniku Valentincu, da njegova šola ni dobra. To pa ni res. Kar se spominjamo, je bil še vsak iz te šole sprejet v latinske šole. Tisti učiteljski sin je hodil samo eno leto v Bistriško šolo, prej je bil pa v Mariboru, in potem je bil nekaj časa bolan. Fantiček ne zna nič slovensko in se še le zdaj uči; nemški poduk ga tedaj ni oviral in motil, ampak bolezen in prenežna mladost. Če bo še eno leto hodil v Bistriško šolo, potem bo gotovo prestal skušnjo, da ga vzamejo v latinske šole.

Iz Borovelj. (Obrtniške zadruge.) Pisali ste v „Miru“, da ni dobro, če se mnogo različnih rokodelcev stlači v eno zadrugo; ampak da je bolje, če so čevljarji za se, kovači za se, mizarji za se itd. To je tudi resnica. Pri nas na Koroškem je pa že navada, da naredijo vse le na pol, ali pa narobe. Tako so hoteli pri nas vse obrtnike Borovskega okraja združiti v eno samo zadrugo. Potem so pa vendar spoznali, da to ne gre; in naredili so 4 zadruge: eno za puškarje, eno za druge rokodelce, eno za krčmarje in eno za trgovce, peke in mlinarje. Gosp. župan Štih iz Št. Janža je že v prvi seji rekel, da bi bilo bolje, ko bi se napravila za mlinarje posebna zadruga. Liberalci so se mu takrat smejali. Zdaj so pa že vsi, posebno mlinarji spoznali, da bi bile najboljše posebne male zadruge. Radi bi izstopili iz zadruge, pa bo težko šlo. Vendar, kdor trka, se mu odpre! Mi mislimo, da jim po postavi ne bodo mogli braniti, da se napravi več manjših zadrug. Če je to dovoljeno po drugih deželah, zakaj pa pri nas ne: Gospod Štih je imel prav: za vsako rokodelstvo naj se napravi posebna zadruga; ali pa vsaj le za taka rokodelstva skupaj, ki so si nekaj v zlahti, na pr. peki in mlinarji, mizarji in tesarji.

Iz Kaple. (Ovce in koze.) V „fr. Stimmen“ modruje neki nemškutar, da naj bi bajtarji imeli

ovce namesto koz, ker jim koze povsodi preganjajo gozdarji. Ali mar ta gospodič misli, da ima ovca toliko mleka, kakor koza? Kakor zastopi, tako pa govori! Ali mar misli, da imajo ljudje koze le za kratek čas? Za čemu bo bajtarju ovca? Volne bo komaj za ene nogovice! kje bo pa mleko jemal? Nemškutar ne pozna naših potreb.

Iz Sinče vasi. (Naši poslanci. Letina.) Z veseljem smo kmetje brali, da sta se naša dva poslanca č. g. Einspieler in g. Muri potegnili za kmete, in da sta ostala brez podpore od drugih poslancev! Ali nemamo kmetje 14 poslancev? Zakaj pa onih 12 ni vstalo za tisti predlog? Kakor dajemo čast in hvalo našima dvema poslancema, tako se čudimo drugim kmečkim poslancem, da kmečkih potreb videti nočejo! Nadalje prosimo naša dva poslanca, naj se potegneta za dobre in dober kup šole. Tudi želimo bolj pravičen volilni red. Tudi kmetom naj bi se dovolilo, da bi volili v svojem sodnijskem okraju, da se nam prihranijo dolgi poti. Mestjani imajo več časa, ko kmetje; če se je mestjanom dala pravica, da volijo doma, zakaj pa nam ne? Ali naš goldinar menj plača, kakor goldinar mestjana ali grajščaka? — Letino imamo srednjo. Rž in pšenico je dež poškodoval; krompirja je veliko črnega; heda je srednja. Ozmina se je lepo posejala; Bog daj ugodno zimo!

Iz Velikovca. (Birna.) Toliko ljudi se v v naši cerkvi že dolgo ni zbralo, kakor 28. sept. Prišli so namreč naš viši duhovni pastir milostljivi knezoškof dr. Peter Funder, blagoslovit novopopravljeno cerkev in delit zakrament sv. birne. Pripeljali so se že v saboto popoldan. Čakali in sprejeli so jih č. duhovščina, gosp. župan, gg. učitelji, šolska mladina in mestjani pri častnem oboku. (Uradnikov pa ni bilo videti pri sprejemu.) V cerkvi je bil potem blagoslov in po blagoslovu so mil. škof sami izpraševali šolsko mladino. — V nedeljo se je slovesno sv. opravilo začelo z blagoslovljenjem novo popravljene cerkve. Na to so mil. škof sami šli na prižnico in naslanjaje se na besede nedeljskih evanđelj v izvrstnih besedah in z močnim glasom govorili od „ljubezni do Boga in do bližnjega.“ Po sv. meši začela se je sv. birna in je trajala do ene popoldan. Bilo je birmanih okolj 1900 otrok. Ob štirih popoldan so se visoki gosti zopet poslovili od nas in se odpeljali na svoj dom. Bog jim povrni obilni trud in jih ohrani še dolgo tako čvrste in močne.

Iz Gorenč pri Rudi. (Nov zvon. — Pošta. — O deželnem zboru.) Za našo cerkev v Št. Miklavžu smo dobili nov zvon. Dne 21. sept. se je slovesno blagoslovil. Prišli so k tej svečanosti: č. g. dekan Šluet iz Velikovca, č. g. Randl in Suhe, č. g. Leskovar iz Švabeka in č. g. Huter iz Grebinja. Se ve da se je zbralo tudi veliko ljudstva. Zvon tehta 12 centov in ima prav lep glas. Veseli nas tudi še to, da ima slovensk napis. Ulil ga je g. Samassa v Ljubljani. Za botra je bil pa g. Anton Rošar na Ledu. Zdj bi pa želeli še duhovnika za našo izpraznjeno faro. Kakor se pa sliši, nemamo dosti upanja, ker duhovnikov tako močno primanjkuje. Mnogo slovenskih duhovnikov je med Nemci; naj bi kateri iz teh prišel nazaj med Slovence, v našo duhovnijo! — Naznaniti vam moram žalostno novice, da so g. Rogatschu, poštarju na Rudi, vzeli pošto. Mi ga omilujemo. On

je sicer Nemec, pa mi ga vsi radi imamo, zato ker vleče s kmeti, ne pa z liberalci. Pri volitvah je stal zmirom na naši strani. Potrpimo še en čas; svet se obrača, morda se bo enkrat obrnil tudi pri nas! — Vsi žalostni smo brali, da naš deželni zbor noče nič storiti za kmeta, in da sta samo naša dva poslanca govorila in glasovala za to, naj bi se kmečke težave nekoliko prerešale.

Iz Prevaljske okolice. (Štemplanje nove mere in vage.) Pri nas so že pred enim mescem preiskovali posode za novo mero in vago. Pa niso poskušali, ali je mera pravična ali ne; ampak kjer so številke kazale, da je bila posoda štempljana že pred tremi leti, treba jo je bilo vnovič štempljati in to v desetih tednih. K nam je prišel tisti gospod iz Velikovca, da je cementiral grajščinske vage. Pa mi smo to še le zvedeli, ko je že odšel. Ker je že tukaj bil, zakaj ni cementiral še naših vag? Zakaj se nam nič ni povedalo, da bi bili še mi prišli s svojimi vagami. Zdaj jih bo pa treba v Velikovec peljati, da se cementirajo! Spod 2 gld. ne dobim konja, zamudim se dva dni in tako me stane cementiranje 6 do 7 gld.! Ali bi se nam to breme ne moglo olajšati? Jes moram mesec dni delati, da teh 6 gld. denem na stran. Še drugo sitnost imamo, namreč zavolj posod. Zapoved pravi, da morajo imeti prodajalci posode po 1 Liter, 5 L. 20 L. ali 25 L. Če pa človek kupiti hoče tako posodo, je ne dobi. Veče posode se dobijo, male pa ne, še na slavnem Pliberskem sejmu jih ni. Prosimo višje oblasti, da bi nam pripomogle, da bi mi lažje spolnovali to postavo.

Kaj dela politika.

V Koroškem deželnem zboru je poslanec dr. Traun vlado interpeliral zavolj družbe sv. Mohora. Več o tem povemo v dopisu iz Celovca. Deželna vlada je vsled tega dala ukaz na politične oblasti, naj tudi katoliške bratovščine nadzorujejo po družtveni postavi. Deželni zbor je izdelal čebelni red, kakor je to že lani nasvetoval g. poslanec Einšpieler. Predlog, naj bi se ustanovil zaklad, iz kterega bi stari kmečki posli dobivali pokojnino, vrnil se je deželnemu odboru, kteremu se je naročilo, naj izdelata boljši predlog. Celovski učitelji so prosili za povišanje plače. Labudski poslanec Gainsberger se je temu upiral in rekel, naj Celovška občina iz svojega daje učiteljem stanovanje in drva, kakor to delajo kmečke občine, potem ne bo treba, da bi dežela nosila vse stroške. Vendar je Gainsberger ostal v manjšini. Za cesto čez Izelsko goro se je dovolilo 15.000 gld.; odbila pa se je prošnja, naj bi se preložila cesta v Motniški dolini. — Kranjski deželni zbor je delal prav pridno. Naredil je postavo zoper žganje iz špirta, sklenil je ustanoviti v Novem mestu vino-in sadjerejsko šolo, in delati na to, da se napravijo obrtne (rokodelske) šole v Ljubljani in v Kropi, v Ljubljani za leseno, v Kropi pa za železno obrtnijo. Šolskih stroškov imajo na Kranjskem za 100.000 gld. menj, ko na Koroškem, zato pa bolj podpirajo ceste in druge koristne naprave. Pritožili so se tudi zoper južno železnico, da ima previsoke tarife (t. j. da je voznina na njej predraga).

V češkem deželnem zboru je predlagal grof

Klam-Martinic postavo, da naj bi se učenci na srednjih šolah učili obligatno obeh deželnih jezikov, t. j. Nemci naj bi se učili slovansko, Slovani pa nemško, da bi potem gospodje v kancelijah znali oba jezika in zamogli govoriti z vsakim človekom. Taka postavba bi bila potrebna tudi na Koroškem, ker imamo dosti uradnikov, ki le malo ali nič ne znajo slovensko.

Na Laškem je do zdaj zbolelo za kolero 17.332 ljudi, in od teh jih je umrlo 8644, tedaj polovica. Zdaj bolezen pojema, ker je že bolj hladno vreme. — Na Nemškem se pripravljajo za volitve. Vse stranke so nezadovoljne, ker Bizmark ne pusti nobenej nič veljati. — Francozi se vojskujejo s Kitajci; vendar je doma še veliko ljudi brez dela. — Angleži se še zmirom vojskujejo s „krivim prerokom“ v Egiptu.

Gospodarske stvari.

Kmečke posojilnice.

Ali so posojilnice res tako koristne in potrebne? Tako poprašujejo možje, kteri se le po resnem prevdarku poprimejo kake nove stvari. **Proti** posojilnicam slišimo te-le ugovore: a) Kmetu se ne sme dati priložnost, da bi delal dolgove; b) kmet ne zmora tako visokih obresti in mora pod njih težo opešati; c) kaj je storiti s takimi, ki nočejo povrniti posojila, morda se branijo plačati še obresti? Ali se hočemo v enomer toževati in tako priti v sovraštvo pri sosedih? **Za** posojilnice pa govori skušnija. Čehi so dobri gospodarji in imajo na stotine posojilnic in hranilnic, pa se še ni slišalo, da bi jim škodovale ali da bi jih opuščali. Tudi na Štajerskem ne opuščajo posojilnic, ampak delajo še zmirom nove. Tudi solnograški deželni odbor priporoča kmetom posojilnice. Kmečke posojilnice ne smejo biti tako osnovane, da bi dajale kmetom priložnost, da bi se zakopali v dolgove. One so navadno osnovane tako, da nemale prav veliko denarja na razpolaganje; zato tudi ne posojujejo na debelo, ampak le za male potrebe. One svojih posojil ne uknjižujejo (ne intabulirajo), ampak posojujejo le na pošteno ime, tedaj na dolžno pismo. Ko bi posojilnice posejevale po 200, 300, 500 ali 1000 gld. enemu, potem bi jim kmalo zmanjkalo denarja, pa tudi posejenega denarja bi ne mogle z lepa nazaj dobiti, morda še obresti težko. Za kmeta je pa tudi nesreča, če si nakoplje toliko dolga na glavo. Dolg bi ga še ne tlačil toliko, pa obresti ga stiskajo, in če ima dosti dolga, mora delati za same obresti. Za taka velika posojila pa kmečke posojilnice niso. One ne posodijo toliko denarja, da bi ga nikoli več ne mogel povrniti, in da bi ga bolele obresti. One posodijo le malo denarja in za kratko časa, takó da dolžnik svoj dolg že v kratkem času lahko povrne in da ga pri tem obresti prav nič ne bolijo. Recimo, kmet Podgornik bi si rad kupil hrvaškega prešiča, da bi ga spital in po zimi zaklal. Pa on ravno zdaj nema dosti denarja, čez pol leta, ko vole prodá, bi ga pa imel. Zato gre k posojilnici in vzame 20 gld. posojila na dolžno pismo. Jeseni prodá vole za 200 gld. Zdaj gre k posojilnici in povrne 20 gld. posojila, 50 kr. pa za obresti. No-

beden ne bo rekel, da mu je hudo, plačati teh 50 soldov, ko ima 200 gld. v žepu. Podgorniku je ostalo še 179 gld. 50 kr. Zato reče blagajniku (kasirju v posojilnici): „Nekaj reči imam še plačati, nekaj pa nakupiti; za to imam pa 79 gld. prav zadosti. Drugih 100 gld. zdaj ne potrebujem. Če jih doma spravim, mi ne nesejo nič obresti, in zraven sem še zmirom v strahu, da bi mi jih kdo ne ukradel. Vzemite vi teh 100 gld. in zapišite mi jih na moje ime. Vigredi (spomladi) bom pa morda spet kakih 50 gld. ven vzel.“ Blagajnik denar vzame in zapiše, in Podgorniku se nabirajo obresti od njih. Tako se denar naklada. Zdaj pa pride kmet Zaborštnik in pravi, da mu je crknila krava in da bi rad drugo kupil, če bi mu hoteli posoditi 50 gld. „Proti veliki noči“, reče, „bom prodal dva debela prešiča in takrat vam bom povrnil teh 50 gld. in 1 gld. 50 kr. obresti (po 6% na leto, 3% na pol leta).“ Blagajnik mu reče: „Saj ravno je eden uložil 100 gld., zato ti lahko damo 50 gld., samo dobrega moža pripelji seboj za poroka, da bosta podpisala dolžno pismo.“ Zaborštnik pokliče svojega soseda, da pismo podpišeta, vzdigne precej denar, in gre na sejm po kravo. Nekaj je imel sam, 50 gld. si je izposodil, in dobri sosed mu obljubi, da bo še on posodil kak desetak, če bi še zmanjkalo.

Če bo kmečka posojilnica tako delovala, potem se ne more reči, da bi kmete stiskala z obrestmi. Denar se navadno povrne v pol leta ali k večem v enem letu, veliko se ne posodi, zato pa tudi obresti ne morejo biti občutljive, če so prav po šest od sto na leto. Nasprotno je za kmete velika dobrota, da v sili in potrebi hitro najdejo pomoč. Kjer pa posojilnice ni, tam se mora kmet ponižati in potrkati pri treh, štirih sosedih, prej da kaj dobi. Nekterega je pa še sram, da bi sosedom kaj povedal, ampak gre rajši na tihem v mesto k oderuhu, kteremu mora 2 ali 3krat toliko obresti plačati, kakor pri posojilnicah. Nekteri se zadolži tudi pri trgovcu ali pa pri krčmarju. S tem se zaveže, da mora hoditi h krčmarju pit, k trgovcu pa po blago. Vzeli mora, kar se mu dá, in pri tem nakleplje zmirom več dolgá. Lahko si je misliti, da taki „dobrotniki“, če so nemškutarji, strahujejo svoje dolžnike tudi pri volitvah!

Ker pa kmečke posojilnice svojih posojil ne uknjižujejo v gruntne bukve, ampak posojujejo le bolj na brado ali na pošteno ime, zato je potrebno, da odborniki dobro poznajo svoje sosede, kateri je dober ali slab gospodar, dober ali slab plačnik. Zato se pa take posojilnice ne smejo raztegniti na široko po deželji, ampak ostati morajo v takih mejah, kjer se ljudje med seboj še vsi dobro poznajo. Ena sama večja fara ali občina, ki šteje kakih 3000 duš, ali pa dve, tri manjše fare skupaj so zadosti velike, da napravijo svojo kmečko posojilnico. Nekdaj je bilo težavno, osnovati tako posojilnico. Zdaj nam je pa „zveza slovenskih posojilnic“ (načelnik g. Miha Vošnjak v Celji) to delo zelo olajšala. Ona ima že potrebne tiskovine in obrazce, ona skrbi za to, da se nove posojilnice upišejo (registrirajo), in če bi novi posojilnici manjkalo denarja, jej celo tega priskrbi. Vseh stroškov je le okoli 32 gld. Treba je samo da se najde v kaki večji fari ali občini kakih 5 zanesljivih kmetov, ki znajo slo-

vensko pisati in brati in imajo za to reč veselje. Ti morajo potem vodstvo v roke vzeti.

Naj bi rodoljubi na Koroškem prevdarili potrebo in korist posojilnic. Če se obrnejo na „zvezo slovenskih posojilnic“, jim bo ta gotovo na roke šla in jim dala še boljši in natančnejši poduk, ker gospodje na Štajerskem imajo v tej reči že več skušnje.

Kupiti se mora potem še železna kasa, da se dobro spravijo pisma in denar. Kasa velja kakih 60 gld. Tako posojilnico morajo voditi kmetje sami, morda z gospodom župnikom na čelu. Če se v odbor izvolijo sami zanesljivi, pošteni, od vseh spoštovani in trdni kmetje brez dolgov, potem si bo posojilnica kmalo pridobila potrebno zaupanje. Kmetje se bojo naučili, stati na lastnih nogah, prav obračati denar, zanašati se na lastno moč. Postali bodo bolj samostojni, neodvisni in možki.

Prva taka kmečka posojilnica se je ustanovila v Pišecah pri Brežicah, druga v Slatini. Mislijo jih narediti še več.

Za poduk in kratek čas.

Razstava v mestu Steyer.

(Dalje.)

Malo pred mestom Steyrom se dolina odpre. To je pri postaji Garsten, kjer se vidi velikanska palača in cerkev, oboje lastnina linškega škofa. To je tisto veliko posestvo, katero so liberalci po sili vzeli linškemu škofu, pa se je pod sedajno vlado škofu spet nazaj dalo. Tukaj postane svet raven, Aniža se pomiri in jame teči bolj počasi. Čez nekaj minut smo v Steyru. To je prav čedno mesto, na blizo tako veliko kakor Maribor ali Celovec. Lega je krasna: na jugu gore in strmine, proti severu velikanska planjava; okoli mesta prijazni griči. Mesto se razprostira na sovodji dveh rek, Aniže in Steyre. Aniža (Enns) pride od juga, Štirija (Steyer) pa od jugozapada. Poslednja je nekaj manjši in se izlije v Anižo ravno sredi mesta. Krasen je razgled iz severnega holmca tik mesta. Ta grič z ravnim vrhom se imenuje „tabor“. To ime je dobil najbrž od Slovanov, ki so take za brambo pripravne kraje imenevali „tabore“. Saj pravijo zgodovinarji, da so Slovani prebivali nekaj tudi v gorenji Avstriji.

Proster za razstavo je bil prav srečno izbran. Na jugu tik mesta je lep holmec z veliko ravnino na vrhu. Tam stoji Werndlnov grad z lepim vrtom. Poleg vrta je bil prostor za razstavo. Za želodec in za kratek čas je bilo dobro skrbljivo, se ve da tudi primerno drago. Celo mestice se je postavilo iz lesa na razstavnem prostoru: lesena hišica, kjer je bil „türkisches Café“ in so stregle po turško oblečene ženske, v drugi leseni hiši se je točil „Schwechater Bier“, v tretji „Zipfer Bier“, v četrtri „Blumauer Bier“, v peti „Budweiser Bier“; potem je bila ogerska „čarda“, kjer so se točila ogerska vina; pa še druga bajta z izvrstnimi vini. Povsod se je dobivala dobra jed in pijača, se ve da vse drago. Imeli so dve godbi, ena domača Steyrska, druga iz Št. Pöltna. Vsaka je imela svoj oder; ko je ena gosti jenjala, je že druga začela. Obe ste dobro godli. Št. Pöltenska je godla za

sprehajalce, domača pa za plesalce. Pod njenim odrom je bilo namreč plesišče. Plesal je vsak, kdor je hotel. Napravljeno je bilo pa še drugo plesišče, kjer so plesali gornjeavstrijski kmetje v narodnih nošah svoje narodne plese (landler“). Te je bilo kaj veselo gledati. Imeli so na mizi velikansk hleb kruha, kterega so rezali tudi gledalcem, in strašno velik vrč mošta, iz kterega so vsi pili. Med plesanjem so peli in ukali. Tudi profesor Kratky Baschik iz Dunaja je imel tu svojo butiko, da je kazal svojo umetnost; pa jes je nisem šel gledat. Razstavo sem videl le površno; trebalo bi za to več dni, da bi si človek pogledal vse natančno; jes sem imel pa le en popoldan časa. Najprej smo si ogledali obrtniške izdelke raznih mojstrov Gorenje Avstrije. Veliko število je Werndlovih pušk, velikih in majhnih, rojaških in lovskih. Se ve da zamore le puškar razločiti, ktera je dobro ali slabo delana; navadni gledalec pa le zijala prodaja. Neki podobar je razstavil jako lepe podobe iz kipa in lesa. Prav pristrčna je bila iz neke bele tvarine izdelana podoba nove farne cerkve v Hallu. Med slikami (malarijami) ni bilo nič posebnega videti. Le ena podoba me je zanimala. Naravnost pogledana je kazala sliko princa Rudolfa; če si stopil na desno, ti je kazala podobo cesarja Franc Jožefa; če si stopil na levo, pa podobo cesarice Elizabete. Na dnu je bila namreč slika kronprinceva, pred njo pa popirnati „gavtri“, ki so bili na eni strani premalani s cesarjevo, na drugi s cesaričino podobo; če si pa na stran stopil, so se „gavtri“ pokrili ali bolje „sprijeli“, in pokazali so celo sliko. Železnine je bilo veliko razpostavljene, posebno mnogo lepih nožev, kos in drugega orodja. Znano je, da se v gorenji Avstriji že od nekdaj delajo lepe kose, ki se prodajajo po vsem svetu, največ v slovanske dežele. Videli smo tudi veliko prelepih cerkvenih posod in oblek iz najdražjih tvarin. Pa pri pogledu na toliko tisoč različnih stvari zapusti človeka kmalo spomin, da v drugi izbi že več ne vé, kaj je v prvi videl.

(Dalje pride.)

Smešničar.

„Jur s pušo“ pripoveduje od neke lene žene, kako jo je mož splačal. On je cel dan na dežu delal. Ko pride ves moker in lačen domu, reče žena: „Večerje nisem mogla nič skuhati, ker nemam vode. Dež tako lije, da ne morem po vodo. Pojdi no ti po vodo, ker si tako že moker; potem bom večerjo skuhala.“ Mož je vodo prinesel, pa celi škap na ženo zлил in rekel: „Zdaj pojdi pa ti po vodo, saj si ravno tako mokra, kakor jes.“

Kaj je novega križem sveta?

Na Koroškem. V Baldramsdorfu pri Spitalu je pogorela ena hiša s hlevom in na samem stoječi zvonik (turn). Zvonovi so se stopili. Ko bi ne bili prišli gasilci še o pravem času, bi bila pogorela cela vas. — V Volšberku je 11leten deček streljal na vrabce, pa je zadel le družega 13 letnega fanta, ki je za ranami že umrl. — V Bistrici pri Dravi je utonila 2 letna deklica. — V

Borovljah so uni teden mislili, da spet Turk k nam tišči. Goreli so namreč kresi po Macnu in Grlovcu, vmes so strobili in treljali. Prišel je namreč g. Voit, posestnik fužin v Borovljah in Bajtišah. Napravili so mu tudi veliko bakljado. To je že prav, da delavci počastijo svojega gospodarja; kres žgati je pa preveč, tako se počasti le cesar. — V Mozinci na gornještajerski meji so zasledili risa, ko je ravno raztrgal ovco. — Obesil se je neki čevljar v Celovcu. — V pokoj je stopil gosp. učitelj Katnik v Kapli pri Dravi. Služil je 50 let. — V spodnjem Dravbregu je razpisana učiteljska služba. Okrajni šolski svet v Wolfsbergu zahteva, da mora prosilec znati slovensko. V nemškem Wolfsbergu so nam tedaj bolj pravični, kakor v mešanih in čisto slovenskih okrajih! — V Zgornji Beli pri Beljaku je mašina raztrgala delovodjo Klampflna. — V Krivi Vrbi našli so mrtvega tamošnjega starega mizarja. — Dva šolarja iz Trbiža so na tri mesece zaprli, ker sta lučala kamenje na železniški vlak.

Na Kranjskem. Novi ljubljanski knežsko-škof pridejo tje prihodnji mesec. — Tistega zdravnika dr. Eržena, ki je nekdaj razsajal in Slovence tepel po Litiji, zadnji čas pa bil v Črnomlji, so spravili v norišnico na Studenec, ker se mu je menda zmešalo v glavi. — Razstava sadja v Krškem se je dobro obnesla, ljudi je prišlo dosti, posebno kmetiških. Naj bi se Dolenjci le pridno poprijeli sadjereje. — Prihodnjega mesca novembra ali listopada se največ moli za verne duše v vicah. Posebno lepe in spodbudne so molitve v bukvah „pomoč dušam v vicah“, ktere prodaja katoliška bukvarna v Ljubljani po 85 kr. lepo vezane. V teh bukvicah se bere za vsaki dan v mescu drugo branje o dušah v vicah. Popisane so v teh bukvah tudi nektore čudne prigodbe. Na koncu so pa mešne molitve, litanije in križev pot, da se lahko rabijo tudi pri sv. meši.

Na Štajerskem. Tudi po slovenskem Štajerskem so začeli nastavljeni trdo nemške učitelje. Tako pri sv. Duhu v Ločah. — Južnoštajerski sadjerejci so se skušali v Sevnici, kdo pridela lepše sadje. Takih, ki so sadja na ogled postavili, bilo je 70, med njimi 47 kmetov. Medalje so dobili: dr. Ipavic, Fr. Lenček, dr. Srebre, Adamus, Justenberg, Šibal, Bohutinsky, gospa Smrekar, Taitl, Volavšek. — V Gradcu hočejo prismojneni nemško-liberalci napraviti peč, da bojo mrličje žgali. Smrdljivi soparji se bodo s tem raztrošali po zraku, in to bo še bolj nezdravo, kakor trohnenje v zemlji, kjer prst na sebe potegne in predela vso trohno.

Na Primorskem. V Lokvi se je pisiker kropa prevrnil na 2 letno dete, ki je drugi dan umrlo v hudih bolečinah. — Na Vrdeli so ustanovili slovensko pevsko društvo. — V Trstu hoče vlada zidati veliko poslopje za pošto in telegraf. — Lahki zmirom vpijejo, da je Trst laško mesto. Ko so bile pa uni teden misijonske pridige pri sv. Jakopu, se je vse trlo ljudi; in pridige so bile slovenske. — V Kobaridu je umrl rodoljub Pagliaruzzi. — V Lokavcu so si oskrbeli nove zvonove.

Druge avstrijske dežele: Po gorenji Avstriji hodijo agenti in prodajajo protestantovsko sv. pismo po 12 kr. Namesto trositi protestantovsko vero po Avstriji, naj bi rajši preobračali brezverce v svojih deželah. — Pri Oedenburgu na

Ogerskem se je majhen otrok zadavil, ko je požrl štirikrajcarski denar. — V Karlovcu je jablana, ki je letos dvakrat jabelka obrodila. — Na Dunaji se je neki delavec tako žganja napil, da je precej potem umrl. — V Krakovem na Galiskem so ob sodili tri jude na smrt, ker umorili neko krščansko dekle. — V rudokopu v Poljski Ostrovi so se vžgali soparji in umorili 20 delavcev.

Tu je dežele. Največ ola (piva) se popije na Bavarskem. Pri glavnem mestu Monakovem je travnik, kjer se ol toči, in potočilo se ga je v enem dnevu 600 hektolitrov. — Strašen vihar je bil oni teden v Kataniji na Laškem. Mnogo hiš se je podrlo; 21 ljudi je mrtvih, 90 ranjenih. Sv. oče so dali ponesrečenim 10.000 frankov. — Potopila se je angleška barka „Miramar“; vtonilo je 48 ljudi.

Drobtince. Papež in car. Pravijo, da je ruski car (cesar) pustil okrožnico ali pismo sv. očeta papeža Leona XIII. zoper prostozidarje razglasiti po vseh ruskih pravoslavniških cerkvah. Rusija se Rimu približuje; morda bo bratovščina ss. Cirila in Metoda še kedaj doživela, da se usliši njena motitev za združenje vseh Slovanov v eno cerkev. Slovenci, pristopajte še bolj številno k tej bratovščini! — Dvojčki in trojčki v Avstriji 1883. leta. Število dvojčkov in trojčkov v Avstriji je veliko večje, nego si kdo misli. Lansko leto se je porodilo po našem cesarstvu 20.336 dvojčkov in sicer je bilo 10.269 živih, 1057 mrtvih rojenih. Trojčkov je bilo lani 315 in sicer 300 živih in 15 mrtvih. Tudi četvorčke so dobili v Istri in sicer dva moškega, dva pa ženskega spola, a vse štiri žive. Največje število teh obilnih porodov pripada prvej polovici preteklega leta. Prvo mesto pri velikem številu dvojčkov zavzema Galicija, ker ima 5976 dvojčkov; tej sledi Češka s 5012 in Dolenja Avstrijska z 2158 dvojčki. Od trojčkov pripada tudi največje število, namreč 90 Galiciji, 63 Češki in 33 Dolenje-Avstrijskej.

Duhovniške spremembe v Krški škofiji.

Preč. g. Pavelj Kohlmayer, dekan in župn. v Bergu, je odlikovan z viteškim križcem ces. Franc. Jožefovega reda. Č. g. Jožef Frie, fajmošter v Šmohoru, je povišan za dekana spodnje Zilske doline. Č. g. Lovro Walder, doslej mestni kaplan v Belaku je prestavljen za stolnega kaplana v Celovec, in njegovo mesto v Belaku nastopi č. g. Janez Schwingshakl, ki je sprejet v Krško škofijo. Č. g. Janez Obereder, kaplan v Zgornji Beli, gre za farnega oskrbnika v Rečje (Mörtschach).

Kaplanijske službe so nasotopili č. gg. Jožef Jandl v Zagorici, Mat. Moser v nemški Kaplji, Leopold Pazdera v Zgornji Beli in Janez Vaneček v Požarnici.

„Črni orel.“ Slovenci, ki pridete v Celovec, pa se ne veste kam obrniti, pojdite v gostilnico „pri črnem orlu“ (schwarzen Adler). Tam dobite dobro jed in pijačo, in tudi lahko čez noč ostanete za majhne krajcarje. Kdor s konjem pride, imajo tudi hlev. Ljudje so prav prijazni; gospodar in hlapec znata oba slovensko.

Službo cerkovnika in organista išče mož, ki je to službo opravljal že več let. Zna slovensko in nemško. Dopisi na vredništvo „Mira“.

Loterijske srečke

od 18. oktobra.

Gradec	36	88	44	53	57
Dunaj	60	7	69	30	55

Tržna cena

na hektolitre in na birne.*

I m e.	Celovec	Št. Vid.	Velikovec	Žel. Kaplja.	Wolfsberg	Trg	Belak	Pliberk	
									gl. kr.
Pšenica	h.	6 58	6 30	6 90	7 32	7 80	7 40	4 60	7 32
	b.	5 46	5 04	5 52	5 86	6 24	5 92	5 28	5 86
Rž	h.	6 10	6 —	6 30	6 10	5 68	6 50	5 60	6 38
	b.	4 88	4 80	5 —	4 88	4 54	5 20	4 48	5 10
Ječmen	h.	4 62	5 —	5 10	5 36	4 98	5 —	5 40	4 82
	b.	3 70	4 —	4 08	4 29	3 98	4 —	4 32	3 86
Ajda	h.	5 24	—	5 —	5 36	—	—	5 20	5 14
	b.	4 19	—	4 —	4 29	—	—	4 16	4 11
Oves	h.	3 26	3 20	2 96	2 80	3 —	3 —	3 60	3 —
	b.	2 61	2 56	2 37	2 24	2 40	2 40	2 88	2 40
Proso	h.	5 84	—	—	—	—	—	2 88	—
	b.	4 67	—	—	—	—	—	—	—
Pšeno	h.	9 14	—	10 20	9 76	—	—	—	9 82
	b.	7 31	—	8 16	7 81	—	—	8 32	7 86
Turšica	h.	5 06	6 20	5 10	4 88	4 30	5 30	5 40	4 82
	b.	4 05	4 96	4 08	3 90	3 44	4 24	4 32	3 86

Le rž se je nekoliko podražila, cene od ajde, ječmena, turšice in pšena so pa spet padle. Goveje meso je v Celovcu po 60 kr. kilo. Živo goveje meso se plača po 30 do 38 gld. stari cent, na Dunaji pa po 53 do 56 gld. pašna živina, 59 do 64 gld. pitana živina meterski cent (100 kil.) Puter je po 1 gld., maslo 1 gld. 5 kr., mast in špeh po 80 kr. kilo. Drva po 1 gld. do 1 gld. 20 kr., kvadratni meter; seno po 1 gld. 50 kr. do 2 gld. 50 kr. slama 1 gld. 25 kr. do 1 gld. 40 kr. 100 kil.

Živinski sejmi na Koroškem meseca novembra.

3. nov. na Polji (Feld) pri Beljaku; 4. v Kotu (Winklern); 6. v Št. Lenartu v labudski dolini; 10. v Pliberku, Podkloštrn, Strassburgu in Paternijanu; 11. na Zilski Bistrici, v Šmartnu pri Beljaku, pri sv. Hemi, v zgornji Beli; 17. v Himmelbergu, Spitalu, Starem dvoru in v Reichenau; 25. v Guštanji, Sovodji (Gmünd), Greifenburgu in v Glodnici na gorenji Krki.

V tretjič pridejo na dražbo:

27. okt. „Wirth“-ova kmetija v Andersdorfu, cenjena 3400 gld. pri okr. sodnji v Št. Pavlu.

3. nov. J. Lučovnikova kmetija „Hansenhube“ v Namicah pri Dolah (Ponfeld), cenjena 8157 gld., pri deželni sodnji v Celovec.

18. nov. Aleš Šlinderjeva kmetija v Dobu, cenjena 4280 gld., pri okr. sodnji v Pliberku.

24. nov. Breznikova kmetija na Gorici pri Spod. Dravbregu, cenjena 1707 gld., pri okr. sod. v Št. Pavlu.